

Bureau MIDO
Meerjarenprogrammering
Infrastructuur Digitale Overheid

GDI-Architectuur (GA)

Jaarplan 2022

Versie 0.5

Datum 28-02-2022
Status Concept

Documentbeheer

Datum	Versie	Auteur	Toelichting
01-12-2021	0.1	Tom Peelen	Concept
02-12-2021	0.2	Tom Peelen	Review PBPL
03-12-2021	0.3	Tom Peelen	Review kerngroep GO
14-02-2022	0.4	Tom Peelen	Review sponsorgroep GO
28-02-2022	0.5	Tom Peelen	Goedkeuring sponsorgroep GO

Vereiste goedkeuringen

Gremium	Naam	Akkoord J/N	Datum goedkeuring	Versie
Sponsorgroep GO		Ja	21-02-2022	0.4
Programmeringsraad GDI				

Inhoud

Inhoud	2
1 Inleiding.....	3
1.1 Doel van dit document	3
1.2 Resultaten 2021	3
2 Activiteitenkalender 2022	5
2.1 Overzicht	5
2.2 Inspelen op veranderende prioriteiten	5
2.3 Opdracht	6
2.4 Scope GDI-Architectuur	6
2.5 Prioriteiten 2022.....	7
2.6 Activiteiten 2022	8
2.7 Samenhang andere trajecten	9
2.8 Planning	10

1 Inleiding

1.1 Doel van dit document

Dit jaarplan beschrijft de activiteiten die in 2022 plaatsvinden in het kader van het opstellen en onderhouden van de GDI-architectuur (GA).

Het plan neemt de nieuwe MIDO-governance en in het bijzonder de instelling van een architectuurboard als uitgangspunt, ondanks dat op dit moment nog deze nieuwe governance in opbouw is. Dit betekent dat voorlopig de sponsorgroep GO activiteiten van de architectuurboard uitvoert en dat de kerngroep GO activiteiten van de werkgroepen met architecten uitvoert.

Er wordt ruimte gevraagd voor de architectuurboard en de tafels om dit jaarplan te kunnen bijstellen als zij na instelling andere accenten willen leggen.

Het document is een addendum op het Projectplan GO versie 1.01¹ en vervangt het GO Jaarplan 2021¹. Achtergrond, projectorganisatie, uitgangspunten, randvoorwaarden e.d. zijn daarmee niet opnieuw opgenomen.

1.2 Resultaten 2021

In deze beschrijving van de resultaten in 2021 komen nog termen uit de oude governance voor: Gemeenschappelijke Overheidsarchitectuur (GO, voorganger van GA), Programmeringsraad Logius (PL, voorganger van PGDI) en het programmabureau van de PL (PBPL, voorganger van bureau MIDO).

In 2021 heeft de GO zijn toegevoegde waarde laten zien en worden de visie en resultaten breed gedragen door architecten en bestuurders van uitvoering en beleid. Het afgelopen jaar heeft in het teken gestaan van het concretiseren van pressurecooker-resultaten en de voorbereiding van de nieuwe MIDO-governance met een architectuurboard.

Opgeleverd

In 2021 heeft de kerngroep GO de pressurecooker geconsolideerd en een concretisering opgeleverd van de (sub)domeinen machtigen & vertegenwoordigen, infrastructuur en identificatie & authenticatie. Er is een eerste architectuurvisie gerealiseerd en er is tevens een eerste keer het traject prioritering en route GDI (roadmap) doorlopen. Daarnaast is advies uitgebracht over de inrichting van de architectuurfunctie GDI binnen MIDO en is meegewerkt aan de uitwerking van de architectuurboard. Verder zijn met behulp van de GO en op basis van expertise van de kerngroep, architectuurtoetsen op inhoudelijke stukken van de PL/PGDI uitgevoerd.

Aanvullende resultaten

Aanvullend aan de geplande activiteiten zijn de GO-basisprincipes vernieuwd. Er is een visual over de GDI-domeinen in concept opgeleverd aan de sponsorgroep. Er is een backlog gepubliceerd om inzicht in de geplande architectuurwerkzaamheden te geven en er is nauw samengewerkt met NORA om alle resultaten van de GO te ontsluiten via NORA-online. Ook is het kennismodel van NORA aangepast om de GO-werkwijze met generieke functies breder te kunnen toepassen. Ten slotte zijn veel presentaties gegeven om de bekendheid van GO te vergroten onder andere bij: fieldlab, BZK Architects@work, Logius, DUO, OBDO, VNG, SVB, BZK/DDO, RDW, Programma vertegenwoordigen, diverse NORA groepen en enkele adviesbureaus op IT-architectuur gebied.

¹ [https://www.noraonline.nl/wiki/Gemeenschappelijke_Overheidsarchitectuur_\(GO\)#Documentatie](https://www.noraonline.nl/wiki/Gemeenschappelijke_Overheidsarchitectuur_(GO)#Documentatie)

Vertraagd of afgevoerd

De uitwerking van de pressurecooker-resultaten bleek minder voortvarend te gaan dan gepland, waardoor de uitwerking van de domeinen Interactie en Gegevensuitwisseling naar 2022 doorschuiven. De architectuurboard is wel beschreven in het MIDO-kader, maar de inrichting daarvan moet nog plaatsvinden. Ten aanzien van het domein Gegevensuitwisseling heeft de sponsorgroep op 29 maart 2021 besloten om geen verkenning in het inkomensdomein te doen naar gegevensharmonisatie.

Deelname aan de overleggremia

De sponsorgroep GO vanuit de PL/PGDI bestond in 2021 uit Jaap Uijlenbroek (vz. PL), Ab van Ravestein (vz. MFG), Nathan Ducastel (VNG), Nathalie van Berkel (UWV), Yvonne van der Brugge (Logius) en Hetty Lucassen (BZK/DDO). Eind 2021 heeft Jaap Uijlenbroek afscheid genomen van de PL en de sponsorgroep. Daarnaast is eind 2021 Nathalie van Berkel vervangen door Maarten Jonker (CIO UWV) en Yvonne van der Brugge vervangen door Geert Nederhorst (Logius).

Aan de kerngroep GO is in 2021 een bijdrage geleverd door: Wim Bakkeren (PBPL), Rogier van Dam (Logius), Ad Gerrits (VNG), Vladimir Grafov (PBPL), Gino Laan (BZK/DDS), Peter Lehr (BD), Egbert Licher (RDW), Eric Nijenhuis (UWV), Paul de Pagter (SVB), Tom Peelen (PBPL), Theo Peters (VNG), Bob te Riele (RvIG), Johann Schreurs (DUO), Peter Visser (BZK/CIO) en Roberto Wiredu (PBPL).

Aan de klankbordgroep GO is in 2021 een bijdrage geleverd door een brede vertegenwoordiging van belanghebbende organisaties.

2 Activiteitenkalender 2022

2.1 Overzicht

De volgende tabel geeft het overzicht van de uit te voeren activiteiten in 2022 en wie deze uitvoert. Deze activiteiten worden in paragraaf 2.3 kort toegelicht.

Activiteit	Wie	Wanneer	PGDI-data
Inrichten architectuurboard	BZK/DDS, bureau MIDO	Q1 2022	-
Kaders GA publiceren	Kerngroep	Q1 2022	-
GA Identificatie & Authenticatie (Toegang)	Kerngroep	Q1 2022	27-01-2022
Onderzoek veiligheid datatransport-infrastructuur	BZK/DDS, bureau MIDO, kerngroep	Q2 2022	
GA Gegevensuitwisseling	Kerngroep	Q2 2022	19-05-2022
GA Self Soeverign Identity/wallet	Kerngroep	Q2 2022	23-06-2022
GA Interactie	Kerngroep	Q3 2022	13-10-2022
Prioritering en route GDI	Bureau MIDO, beheer, uitvoering, beleid, kerngroep	Q4 2022	22-12-2022
GDI (enterprise)-architectuur	Kerngroep	Q4 2022	22-12-2022
Bijdrage aan GDI-afwegingskader	Kerngroep/AB	Geheel 2022	Continu
Architectuurtoetsen GA	Kerngroep	Geheel 2022	Continu
Bijdrage aan PSA's	Kerngroep	Geheel 2022	Continu
Communicatie	Bureau MIDO	Geheel 2022	Continu

2.2 Inspelen op veranderende prioriteiten

De digitale overheid waar de GA aan ondersteunt, is in verandering:

- De governance wordt opnieuw ingericht (MIDO).
- Uitdagingen en behoeften veranderen bij de organisaties die gebruik maken van de GDI.
- BZK werkt in afstemming met PGDI en programmeringstafels aan een Meerjarenvisie GDI, waarin de beleidsdoelstellingen uitgewerkt worden die de GDI moet gaan ondersteunen.
- BZK plant om begin tweede kwartaal 2022 een interactievisie op te leveren.
- Spoor 1 en 2 van de WAU zullen plannen opleveren die van invloed zijn op de architectuuractiviteiten.
- Programma's en projecten bij beheerorganisaties en beleidsopdrachtgever werken oplossingen in de GDI verder uit.
- In de Europese Unie wordt gewerkt aan de digitale EU met bijvoorbeeld een aanpassing van de eIDAS-verordening door daarin het gebruik van een EU-wallet op te nemen.

Dit betekent dat de ontwikkeling van de GA zich moet kunnen aanpassen op deze ontwikkelingen. De architectuurboard zal daarom ook gedurende het jaar moeten bewaken dat activiteiten aansluiten bij de behoeften en dat deze overeenkomstig de dan geldende prioriteit opgepakt worden. De architectuurboard zal het jaarplan daar zo nodig gedurende het jaar op aanpassen.

2.3 Opdracht

De opdracht aan de architecten die deelnemen aan GA is:

Maak een Enterprise architectuur voor de domeinen interactie, toegang², infrastructuur en gegevensuitwisseling die de PGDI³ helpt om inhoudelijk te sturen op de ontwikkelingen van de digitale basisinfrastructuur. Richt daarbij ook het ondersteunde proces voor deze sturing in en borg dat de architectuur blijft aansluiten bij ontwikkelingen in de (digitale) overheid.

Bij instelling van de architectuurboard moet deze opdracht aangepast worden om overeen te komen met de opdracht bij instelling van de architectuurboard en met het MIDO-kader.

Zie het projectplan GO voor een nadere duiding van scope en randvoorwaarden bij deze opdracht⁴.

Aanvullend aan deze opdracht voert de GO-kerngroep al architectuurtoetsen uit in opdracht van PGDI (voorheen PL) en blijft dit in 2022 doen tot de architectuurboard met ondersteuning van werkgroepen dit overneemt. Deze toetsen worden opgeleverd aan de PGDI.

Tevens heeft de PGDI hieraan gerelateerde opdrachten bij het bureau MIDO en/of BZK/DDS neergelegd waar GA in meer of mindere mate bij is betrokken:

- Inrichten architectuurboard
- Prioritering en route GDI
- Onderzoek veiligheid datatransport-infrastructuur

In de paragraaf 2.6 "Activiteiten 2022" worden deze opdrachten en de bijdrage van GA verder beschreven.

2.4 Scope GDI-Architectuur

In het projectplan GO is een precieze scope van de op te leveren architectuur beschreven en wat elders is belegd. Deze scope betreft niet alleen het jaar 2022 maar ook de jaren daarna. Samengevat is binnen scope:

- De architectuur van de domeinen interactie, toegang (voorheen identificatie & autorisatie), infrastructuur en gegevensuitwisseling van de GDI.
- Het hiervoor bepalen van afspraken, standaarden en voorzieningen waarvoor het nodig is dat deze gemeenschappelijk ingericht worden. Hier speelt ook de vraag vanuit de PGDI, hoe we de GDI compact kunnen houden.
- Toetsing van toegevoegde waarde voor gebruikers, realiseerbaarheid met in de ICT gangbare oplossingen en draagvlak bij belanghebbende overheidsorganisaties.
- Architectuur voor zowel korte (2 jaar), middellange (4 jaar) en de lange termijn (6 jaar)
- Inrichting van het ondersteunde proces voor sturing op de architectuur en borging dat de architectuur blijft aansluiten bij ontwikkelingen in de (digitale) overheid.
- Verankering van GA binnen NORA-online.

Ten gevolge van de aanvullende opdracht (zie paragraaf 2.3) en de instelling van een architectuurboard zijn ook binnen scope:

² In het projectplan GO wordt het domein Toegang aangeduid als Identificatie en autorisatie.

³ De originele tekst vermeldt de PL maar dit is inmiddels overgenomen door de PGDI.

⁴ Zie https://www.noraonline.nl/images/noraonline/5/5e/20190826_Projectplan_GO.pdf

- Toetsing van programma's en voorzieningen m.b.v. de GA.
- Uitvoering van beheer van de GA.

Samengevat is buiten scope:

- Architectuur ten behoeve van interne bedrijfsprocessen bij dienstverleners⁵.
- Het programmaplan GDI voor het realiseren van de beoogde GA.
- De solution architecturen, functionele uitwerking of specificatie van individuele afspraken, standaarden en voorzieningen die zijn geïdentificeerd in de GA.
- Organisatiespecifieke architectuur die aansluit op GA.

2.5 Prioriteiten 2022

In het samenstellen van het jaarplan zijn de volgende prioriteiten toegepast bij het selecteren en prioriteren van activiteiten binnen bovenstaande scope:

1. Zaken die te maken hebben met de inrichting van de architectuurboard:
 - Inrichten van de architectuurboard heeft de hoogste prioriteit.
 - Zorgdragen voor voldoende inzet van architecten vanuit de afnemers is een randvoorwaarde om goed invulling te kunnen geven aan de architectuurfunctie van de GDI.
2. Activiteiten in scope die we prioriteit willen geven:
 - PGDI heeft een voorkeur voor het verder uitwerken van domeinen boven controlerende en monitorende activiteiten.
 - Voorrang is gegeven aan het afronden van lopende inspanningen voor Toegang en Gegevensuitwisseling voor oppakken van nieuwe onderwerpen.
 - Voorrang is gegeven aan het uitwerken van het nog ontbrekende laatste domein Interactie boven het uitdiepen van details voor de al uitgewerkte domeinen.
 - Continu dient een bijdrage geleverd te worden aan:
 - GDI afwegingskader,
 - Architectuurtoetsen,
 - Input voor PSA's van projecten/programma's,
 - Communicatie.
 - Ontwikkelingen rond Toegang en met name de EU-wallet in het kader van de aanpassing van de eIDAS-verordening hebben prioriteit. en vereisen dat inhoudelijk eerst het beeld van de sterk gerelateerde aspecten van gegevensuitwisseling en identificatie & authenticatie zijn uitgewerkt.
 - Uitwerking van de overkoepelende (enterprise-) architectuur vindt bottom-up plaats door bij uitwerking van domeinen rekening te houden met samenhang en algemene principes. Achteraf vindt consolidatie daarvan plaats.
3. Activiteiten in scope van GA maar niet van het jaarplan 2022 die op de backlog geplaatst worden:
 - Verdere uitdieping van de domeinen op functioneel niveau
 - Uitwerking van transitie-architecturen (via welke stappen komen we tot de uitgewerkte doel-architectuur)
 - Overige details van de domeinen die zijn opgenomen in de backlog van GA (zie <https://pgdi.nl/ga/backlog/>)
 - Proactief toetsen van programma's, projecten en andere inhoudelijke activiteiten van beheerorganisaties.
 - Monitoring van het naleven van de GDI-architectuur.

⁵ Het generieke aspect in aansluiten op de GDI is wel binnen scope.

2.6 Activiteiten 2022

In 2022 zijn de volgende activiteiten voorzien. Deze zijn afgestemd met de kerngroepleden en vormen de basis die moet worden uitgevoerd.

Inrichten architectuurboard

Onderdelen van de GDI-Architectuur (GA) die beschikbaar zijn en komen, moeten onderhouden en uitgebreid worden. Ook moeten nieuwe initiatieven getoetst worden aan de GA. Om hierin te voorzien is binnen MIDO een architectuurboard voorzien die ondersteund wordt door werkgroepen. Naast een instellingsbesluit en vaststelling van het MIDO-kader met het kern architectuurboard, is verdere uitwerking van het werkproces nodig. In de opstartfase vereist ook het inwerken van nieuwe deelnemers aandacht. Een belangrijk aspect daarbij is de overdracht van kennis/activiteiten van de sponsorgroep GO en de kerngroep GO aan de architectuurboard en werkgroepen met architecten.

Kaders GA publiceren

GA hanteert een grote verzameling van kaders bestaande uit wetgeving, regelgeving, beleidskaders en andere richtinggevendende documenten. Bij uitwerking van de GA wordt getoetst of deze kaders van toepassing zijn op het betreffende onderwerp. Publicatie van een overzicht van deze kaders met hun kenmerken maakt het ook buiten GA in andere situaties eenvoudiger om de relevantie te beoordelen. Publicatie vindt plaats op NORA-online waarmee de daar al aanwezige kaders aangevuld worden.

Concretiseren GA-domeinen

In 2022 wordt verder gegaan met de in 2021 gestarte concretisering van de resultaten in de zogenaamde pressurecooker. In de pressurecooker hebben vijf werkgroepen per domein een visie op de GDI-architectuur opgeleverd en overgedragen aan GA voor verdere concretisering. De GA concretiseert generieke functies in onderliggende afspraken, standaarden en voorzieningen ten behoeve van behandeling in PGDI.

De nog ontbrekende uitwerkingen zijn:

GA Identificatie & authenticatie (Toegang)

In 2021 heeft de kerngroep het concept voor dit domein opgeleverd. Begin 2022 wordt dit afgerond, vindt behandeling in PGDI plaats en zal publicatie op NORA-online plaatsvinden.

GA Gegevensuitwisseling

Eind 2021 is gestart met uitwerking van dit domein. De kerngroep vertaalt de pressurecooker resultaten naar de GDI-context. Daarna concretiseert ze dit ten behoeve van behandeling in PGDI.

GA Interactie

In de PGDI is afgesproken dat BZK/DDS een interactievisie uitwerkt, dit is voor het tweede kwartaal 2022 gepland. Zodra deze beschikbaar is, bepaalt de architectuurboard of dit effecten heeft op prioriteitstellingen in dit jaarplan. De kerngroep zal daarna de uitwerking van de pressurecooker afstemmen op deze interactievisie. Daarna concretiseert ze dit ten behoeve van behandeling in PGDI.

GA Self Sovereign Identity/wallet

De pressurecooker werkgroep Infrastructuur heeft het onderwerp Self Sovereign Identity als belangrijke ontwikkeling geduid. Dit wordt bevestigd door de hieraan gerelateerde Europese plannen om te komen tot een EU-wallet.

Het onderwerp heeft een grote relatie met zowel het domein Toegang als het domein Gegevensuitwisseling. GA werkt dit als zelfstandig onderwerp uit en besluit daarna in welk domein het ondergebracht wordt. Daarna concretiseert ze dit ten behoeve van behandeling in PGDI.

Onderzoek veiligheid datatransport-infrastructuur

Een aantal aanvullende keuzes m.b.t. de veiligheid van datatransport zoals deze in de pressurecooker werkgroep is uitgewerkt, vraagt om nader onderzoek. Het gaat om 1) wenselijkheid en vorm van een bredere verplichting van Diginetwerk, 2) oplossingen voor de continuïteit van datatransport bij interactie met burgers en bedrijven, 3) oplossingen voor netwerkdreigingen en 4) veiligheid van Internet of Things. Afsproken is dat hier een gezamenlijk onderzoek door beleid en architectuur naar plaatsvindt.

Prioritering en route GDI

In 2021 is voor het eerst prioritering en route GDI (roadmap) uitgevoerd om richting te geven aan de projectenportefeuille voor de GDI. In 2022 wordt binnen MIDO als vervolg hierop gewerkt aan het programmaplan GDI. Vanuit architectuur wordt hier inhoudelijk aan bijgedragen.

GDI (enterprise)-architectuur

Naast de hierboven onder "Concretiseren GA-domeinen" beschreven uitwerking van individuele domeinen, is een beschrijving van de samenhang nodig. De GDI (enterprise-)architectuur legt op hoofdlijnen vast hoe de GDI voor de komende 3 tot 10 jaar wordt ingericht en hoe de domeinen daarvoor samenwerken. Om sturing te geven hoe de GDI-architectuur bijdraagt aan de doelen van de digitale overheid, worden doelen uit de GDI meerjarenvisie van het OBDO vertaald naar principes en richtlijnen voor de GDI.

Bijdrage aan GDI-afwegingskader

In het kader van MIDO is een afwegingskader opgesteld aan de hand waarvan bepaald wordt of bouwstenen binnen de scope van de GDI vallen of niet. In het proces van het afwegingskader is een belangrijke rol voor architectuur voorzien in het uitwerken van de HOE-vraag. De precieze aard van deze activiteiten zal werkende weg vastgesteld worden.

Architectuurtoetsen GA

Naar behoefte van de PGDI en programmeringstafels voert de architectuurboard architectuurtoetsen uit op inhoudelijke onderwerpen van de PGDI. Dit is een continue activiteit.

Bijdrage aan PSA's

Bij de start van nieuwe programma's en projecten voor realisatie van GDI-onderdelen worden Project Start Architecture (PSA) opgesteld die dienen als kader bij de ontwikkeling. De GA is richtinggevend voor deze PSA's. De architectuurboard toetst deze PSA's voordat deze worden vastgesteld.

Communicatie

Bekendheid met de GA is het afgelopen jaar verbeterd door presentaties, visuals en publicatie via NORA-online. Het blijft in 2022 nodig om hieraan verder te werken. De samenwerking hierop met NORA, programma's, projecten en organisaties zal ook dit jaar voortgezet worden.

2.7

Samenhang andere trajecten

De architectuurparagraaf van het MIDO-kader beschrijft de samenhang van de ontwikkeling van de GDI-architectuur met andere architectuuractiviteiten. In de uitwerking van dit jaarplan zal rekening gehouden worden met deze samenhang op de volgende wijze:

- Kennis en ervaring uit onderzoeken, programma's en projecten die een relatie hebben met het onderhanden onderwerp, worden zoveel mogelijk ingebracht om te voorkomen dat 'het wiel opnieuw wordt uitgevonden'.
- Gedurende de uitwerking van de architectuur wordt samengewerkt en het beslag op de schaarse capaciteit aan architecten geminimaliseerd. Zo nodig door (deels) samenvoegen van werkzaamheden.
- Dit betekent ook dat gedurende het uitwerken van de GA toetsen plaatsvinden op tussenproducten.
- Toetsing van eindproducten vindt niet alleen plaats via de klankbordgroep maar ook vanuit deze samenhangende trajecten.

Eventuele verschillen van inzicht worden expliciet zichtbaar gemaakt ten behoeve van een afgewogen besluitvorming.

2.8 Planning

In het overzicht van paragraaf 2.1 is de planning opgenomen. De volgorde van activiteiten is gebaseerd op de inschatting van de prioriteiten door de kerngroep. Daarbij weegt mee dat, in het advies van de PGDI aangaande de architectuurboard, een voorkeur bestaat voor verder uitwerken van domeinen boven controleren en monitoren.

Vanuit het programmabureau GDI is 1 fte (verdeeld over twee personen) beschikbaar als architect naast de bestaande enterprise architect. Voorlopig is de behoefte dat deelnemers aan de werkgroepen met architecten 2 dagen per week beschikbaar zijn. In de praktijk zijn de huidige leden van de kerngroep GO vaak minder beschikbaar. Voorgesteld wordt om bij inrichting van de architectuurboard expliciet na te denken over oplossingen voor de huidige schaarste aan capaciteit van architecten⁶. Voor de korte termijn zal de kerngroep naar de sponsorgroep escaleren, als dit tot vertraging leidt.

⁶ *Er zou wellicht naar een andere inzet gekomen moeten worden. Inzet die niet werkelijk is voor langere tijd, maar veel meer gericht op een specifiek onderwerp en gebruik makend van een pressurecooker (inzet van aantal dagen in bepaalde tijd), ook de mogelijkheid tot inzet van aantal architecten die dedicated beschikbaar zijn en andere ideeën.*